

ONA QORNIDA RIVOJLANADIGAN PATOLOGIYASI

*Axmedova D.B., Musaev X.A., Turaeva S.T.**Toshkent tibbiyot akademiyasi*

Rezyume. *Tug'ma va irsiy patologiyalar nafaqat tibbiy nuqtai nazardan tegishli. Bu mamlakatdagi demografik vaziyatga salbiy ta'sir ko'rsatib, og'ir irsiy kasalliklarga chalingan bemorlarning nogironligi, shuningdek, ularni davolovchi odamlarning ishlab chiqarish korxonalarida ishchi kuchi etishmasligi tufayli katta ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatga ega. Tadqiqotlarga ko'ra, 20-asr oxiri va 21-asr boshlarida yangi tug'ilgan chaqaloqlar, erta yoshdagi bolalarning kasallanishi va o'limida tug'ma va irsiy kasalliklarning cho'zilishi barqaror o'sib bormoqda. Patologik homila rivojlanishining prognozli xavf omili: irsiy, nasl-nasab, murakkab akusherlik va somatik anamnez, virusli infeksiyalar, antenatal monitoringning etarli darajada o'tkazilmasligi, skrining mutaxassisleri va tadqiqot usullarining past malakasi.*

Kalit so'zlar: *tug'ma nuqsonlar, prenatal tashxis, chaqaloqlar o'limi*

Kirish. Tug'ma kasalliklar uzoq muddatli nogironlikka olib kelishi mumkin, bu esa shaxsga, uning oilasiga, sog'lig'iga va jamiyatga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Hozirgi vaqtda sog'liqni saqlash vazirligi oldida turgan muammolardan faqat xavfsiz onalikni ta'minlash to'liq muddatli tug'ilish va hayotga layoqatli bola emas, balki kelajakdagi oila a'zolarning salomatligidir xam. Har yili taxminan 240 000 yangi tug'ilgan chaqaloq tug'ma kasallik tufayli hayotning dastlabki 28 kunida vafot etadi. 1 oydan 5 yoshgacha bo'lgan 170 ming bolaning o'limiga tug'ma kasalliklar sabab bo'lmoqda [1]. Kelajakdagi har bir onaning chaqalog'i o'ng qo'llari va oyoqlari bo'lgan bolaga qoqilganidan, uning ko'zlari ochilganda va soch o'sishi bilan boshlanadi. Biroq, bu ma'lumot nafaqat qiziqish nuqtai nazaridan, balki ayolning sog'lig'idan ham qimmatlidir [2, 3].

Tug'ma kasalliklar bir yoki bir nechta genetik, yuqumli, ozuqaviy yoki atrof-muhit omillari ta'sirida rivojlanishi mumkin bo'lsa-da, ko'pincha aniq sabablarni aniqlash qiyin. Natijada, barcha metamorfozlar bir parchalanib ketgan holda, u yoki bu tarzda, uning sog'lig'iga ta'sir qiladi [4, 5, 6]. Ona qorindagi bo'layotgan jarayonlar haqida ma'lumotga qurollangan, homilador ona noxush belgilarni olib tashlashi va ayni paytda chaqaloqlarning o'sishi va rivojlanishiga yordam beradi. Homila homiladorlik davrida qanday rivojlanadi, "Homilaning ona qornida qanday rivojlanadi" maqolasida aniqlanadi. Ba'zi tug'ma kasalliklarning oldini olish mumkin. Profilaktik usullarga emlashlar, asosiy oziq-ovqatlarni boyitish yoki qo'shimchalar orqali foliy kislotasi yoki

yodni to'g'ri qabul qilish, homiladorlik paytida va tug'ilishdan oldin to'g'ri parvarish qilish misol bo'ladi [7, 8].

Tadqiqot maqsadi. Xomilaning patologiyasini rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillarni o'rganish.

Tadqiqot usullari. Tadqiqot materiallari PubMed , ISI Web ma'lumotlar bazalarida o'tkazilgan qidiruv natijalaridir ning Fan , EMBASE va Cochrane kutubxonalarini (Cochrane kutubxona). Materialni sinchkovlik bilan o'rganish, tegishli tadqiqotlarni yaratishdan boshlab, xulosa chiqarildi.

Tadqiqot natijalari. Tug'ma kasallik, shuningdek, tug'ma anomaliya, konjenital malformatsiya va tug'ma nuqson deb ataladi. U bachadonda paydo bo'ladigan va tug'ilishda, tug'ilishda va ba'zan faqat hayotning keyingi bosqichlarida yuzaga keladigan metabolik kasalliklar kabi tizimli-funksional anormallik sifatida ta'riflanishi mumkin. Umuman olganda, "tug'ma" atamasi tug'ilish yoki prenatal davrning mavjudligini anglatadi.

Homiladorlikdagi patologik sabablar:

- tibbiy amaliyotda g'ayritabiiy tarzda homiladorlik jarayonining yuzaga kelishi mumkin bo'lgan omillar quyidagi tasniflanadi:
- urug'lantirishdan oldin davolanmagan surunkali kasallik;
- ayolning yashaydigan atrof-muhitga salbiy ta'siri muhim rol o'ynashi mumkin;
- ayolning tanasining embrion rivojlanishining har qanday bosqichiga reaksiyasi tufayli asoratlar paydo bo'lishi mumkin. Odatda, toksikozning og'ir shakli shaklida namoyon bo'ladi;
- homiladorlik davrida patologiya ayolning axloqsiz hayot tarzidan oldin yoki vaqtida, zararli odatlardan suiiste'mol qilish va h.k. bo'lishi mumkin;
- homiladorlik davrida o'tkazilishi kerak bo'lgan jiddiy infeksiya yoki yallig'lanish.

Homiladorlik davrida qaysi davrlarda xomilalik patologiya xavfi ortadi degan savollar barchamizni qiziqtiradi. Demak bolaning embrional rivojlanish bosqichida bo'lganida salbiy omillar kuchli ta'sirga ega. Misol uchun, agar urug'lantirilgandan buyon faqatgina besh kun o'tgan bo'lsa, onaning sog'lig'i yomon ahvoli tufayli chaqaloq o'lishi mumkin. 3 dan 12 haftagacha platsenta paydo bo'lganda, organlar va tizimlar salbiy omillar homiladorlikning bunday patologiyasini dastlabki bosqichlarda keltirib chiqarishi mumkin: buyraklar, jigar, miya, suyaklar apparati va bolaning boshqa organlari anomaliyalari. Agar salbiy ta'sir 18-22 haftaga to'g'ri kelib qolsa, xomilaning o'sishida distrofik o'zgarishlar yuzaga keladi.

Odatda, har bir ayol o'z o'rnida juda g'amxo'rlik qiladi va g'ayritabiiy tarzda sodir bo'ladigan homilaning har qanday ko'rinishiga e'tibor beradi. Homiladorlik, ultratovush tekshiruvi va boshqa tadqiqotlarda patologiya bo'yicha genetik testlarni o'tkazish yo'li bilan xomilalik rivojlanishning mavjud anomaliyalarini aniqlash

uchun ko'pincha etarli. Bu borada eng ko'p axborot beruvchi HCG gormoni, TORCH kompleksi, biokimyoviy qon testi, Down sindromi prenatal diagnostikasi, xomilalik to'plam va xomilalik biologik materiallarni o'rganish hisoblanadi.

Aholi salomatligini profilaktika qilish xavf omillarini bartaraf etish va himoya omillarini kuchaytirish orqali har qanday tug'ma kasallik bilan kasallanish darajasini kamaytirishga yordam beradi. Eng muhim chora-tadbirlar va harakatlar quyidagilarga tegishli:

- o'smir qizlar va onalarning sog'lom ovqatlanishini, jumladan, meva va sabzavotlarning keng assortimentini ta'minlash, sog'lom vazni saqlash;
- o'smir qizlar va onalarning vitaminlar va minerallarni, ayniqsa foliy kislotasini etarli darajada iste'mol qilishini ta'minlash;
- onalar zararli moddalarni, ayniqsa alkogol va tamakini suiiste'mol qilmasligini ta'minlash;
- homilador ayollarning (va ba'zan tug'ish yoshidagi ayollarning) tug'ma kasalliklarning rivojlanishiga olib keladigan infeksiyalar o'chog'i bo'lgan hududlarga borishiga yo'l qo'ymaslik;
- homiladorlik davrida atrof-muhitga zararli moddalar (masalan, og'ir metallar yoki pestitsidlar) ta'sirini kamaytirish yoki yo'q qilish;
- maslahat, vazni boshqarish, to'g'ri ovqatlanish va kerak bo'lganda insulinni yuborish orqali homiladorlikdan oldin va homiladorlik davrida diabetning oldini olish;
- homilador ayolning dori vositalari yoki tibbiy maqsadlarda radiatsiya (masalan, rentgen nurlari) ta'sirining asosli bo'lishini va sog'liq uchun xavf va foydalarni sinchkovlik bilan tahlil qilish asosida ta'minlash;
- bolalar va ayollarni, ayniqsa qizilcha virusiga qarshi emlash;
- tug'ma kasalliklarning oldini olish bilan shug'ullanuvchi tibbiyot xodimlari va boshqa shaxslarni tayyorlash darajasini kengaytirish va takomillashtirish; Va
- yuqumli kasalliklarni, ayniqsa qizilcha, suvchechak va sifilisni tekshirish va bu kasalliklarni davolashni ko'rib chiqish.

Xulosa. Kasallik, o'lim, rivojlanishning konjenital anomaliyalari soni bo'yicha bolalarda tug'ma patologiyalar guruhida birinchi o'rinlardan birini egallaydi. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda tug'ma patologiyalarning o'sishining asosiy sabablari og'ir akusherlik anamnezi va irsiy ko'rsatkichlar, ekologik vaziyatning yomonlashishi, yomon odatlar va kasbiy xavflar, virusli va bakterial infeksiyalar, homiladorlikning kech tashxisi hisoblanadi. Umumiy va akusherlik anamnezi va homiladorlik davrining xususiyatlari homilaning intrauterin shaklining tabiatiga, nuqson shakllanish turiga, patologik ta'sir vaqtiga bog'liq. Xomilaning patologik

rivojlanishining oldini olish uchun homiladorlik boshlanishidan oldin va keyin profilaktika choralarini kuzatish kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Demikova N.S., Podolnaya M.A., Lapina A.S., Asanov A.Yu. Prenatal diagnostika va selektiv abortlarning konjenital malformatsiyalar soniga ta'siri // Akusherlik va ginekologiya. 2017. n 7. P.130-135
2. Oltinnik N.A. Homiladorlikning 12 xaftaligidan oldin Ebshteyn anomaliyasining prenatal ultratovush diagnostikasi. Prenatal diagnostika . 2018. Volkov A.E., Voloshin V.V., Fomenko O.A., 152-154-betlar. Tug'ma miya teratomasining prenatal diagnostikasi // Prenatal tashxis. 2018. V. 17. No 4. S. 350-354
3. Galkina O.L. Homiladorlikning birinchi trimestrida aniqlangan konjenital rivojlanish anomaliyalari bo'lgan homilada venoz kanalda qon oqimining xususiyatlari. Prenatal diagnostika. 2018. V.17. No 3. S. 211-214
4. Begimbekova L.M., Alieva E.N., Suleymenova J.U. Homilaning tug'ma nuqsonlari va prognoz muammolarining prenatal diagnostikasini optimallashtirish // KazNMU byulleteni . № 2. 2015. S. 6-8.
5. Mirzabekova B.T., Mukhamadieva S.M., Xayriddinova J. Xomilaning tug'ma nuqsonlari rivojlanishining tibbiy-ijtimoiy jihatlari (adabiyot sharhi) // Sog'liqni saqlash sohasidagi oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim axborotnomasi. № 2. 2020. P .66-73
6. Alghamdi MA., Ziermann JM., Gregg L., Diogo R. Anentsefali va o'murtqa bifida (kraniorachischisis) bo'lgan homilaning mushak-skeletlari topilmasini batafsil o'rganish va inson tug'ma nuqsonlarining boshqa holatlari bilan taqqoslash. // J Anat - 2017 - Vol230 - N6 - p.842-858
7. Voevodin S.M., Shemanaeva T.V. Malformatsiyalarning oldini olish // Tibbiy kengash. 2016. №2. 26-31-betlar.
8. Volkov A.E., Voloshin V.V., Fomenko O.A. Tug'ma miya teratomasining prenatal diagnostikasi // Prenatal tashxis. 2018. V. 17. No 4. S. 350-354